

MINISTERSTWO
KULTURY I DZIEDZICTWA NARODOWEGO

PODSEKRETARZ STANU
Paweł Lewandowski

Warszawa, 18 kwietnia 2017

Pan
prof. Michał Seweryński
Senator Rzeczypospolitej Polskiej
Przewodniczący Komisji Praw Człowieka,
Praworządności i Petycji
w Senacie Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Przewodniczący,

w nawiązaniu do pisma BKS/KPCPP-0330-138/17 dotyczącego podjęcia przez Komisję Praw Człowieka, Praworządności i Petycji Senatu Rzeczypospolitej Polskiej prac zmierzających do przygotowania projektu nowelizacji ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej uprzejmie wskazuję, co następuje.

Przepisy ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (dalej zwanej Ustawą) zostały zaprojektowane w pierwszym okresie transformacji ustrojowych w Polsce i mimo kilku nowelizacji, dokonanych od chwili jej uchwalenia, na tle stosowania przepisów tej Ustawy ujawniają się zagadnienia wymagające korekt legislacyjnych lub uzupełnienia.

Jednym z najistotniejszych zadań władz Rzeczypospolitej Polskiej jest ochrona i opieka nad dziedzictwem kulturowym. Historia naszego kraju, zabory, zmiany granic, emigracje popowstaniowe, wojenne i polityczne, a także ekonomiczne w XIX-XX w. przyczyniły się do tego, iż znaczna część naszego dziedzictwa kulturowego powstała lub znalazła się poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej pod opieką środowisk emigracyjnych i polonijnych. Są wśród nich takie – jak na przykład Biblioteka Polska w Paryżu – które należą do nielicznych polskich instytucji życia społecznego, zachowujących ciągłość istnienia od XIX stulecia.

Mając te fakty na względzie Państwo Polskie powinno dolożyć szczególnych starań w celu zapewnienia opieki nad tym dziedzictwem oraz zapewnienia wsparcia jego ochrony i dostępu dla społeczeństwa polskiego w Kraju i za granicą, jak również publiczności zagranicznej. Powinność ta mieści się w ustawowym zakresie zadań przypisanych Ministrowi Kultury i Dziedzictwa Narodowego, określonych w art. 14 ustawy z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej.

Pomoc lub opieka ze strony Państwa Polskiego nad zasobami polskiego dziedzictwa za granicą nie może polegać wyłącznie na wsparciu finansowym, lecz wymaga także zaangażowania o charakterze organizacyjnym, gdyż w wielu przypadkach polskie środowiska wychodźcze (zwłaszcza pokolenia emigracji wojennej), sprawujące opiekę nad tą częścią dziedzictwa narodowego, nie zawsze dysponują wystarczającymi środkami i zasobami, aby podolać temu zadaniu.

Na gruncie obecnie obowiązującej ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej ujawniają się ograniczenia, które powodują niejasność, co do form i możliwości zaangażowania się państwa polskiego w opiekę nad dziedzictwem narodowym za granicą.

Przyjmując za podstawę tego zaangażowania działalność realizowaną w formie państwowej instytucji kultury, uregulowaną w Ustawie, problematyczne okazuje się zatrudnianie pracowników takiej instytucji za granicą. Ustawa zawiera bowiem przepisy szczególne regulujące stosunek pracy tej kategorii pracowników, które mogą uniemożliwiać zatrudnianie pracowników w sposób zgodny z prawem państwa, na terytorium którego praca ma być świadczona w sposób stały. Inne problemy mogą ujawniać się na tle zgodności między przepisami szczegółowymi obowiązującymi w prawie polskim i w prawie państwa, na którego terytorium znajdują się instytucje emigracyjne sprawujące opiekę nad polskim dziedzictwem kulturowym, dotyczące np. zasad zabezpieczania, przemieszczania i ewidencjonowania zbiorów, kwalifikacji personelu.

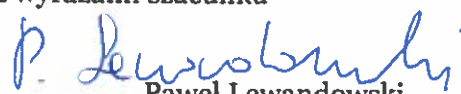
Kwestią niezwykle istotną jest także umożliwienie właściwym instytucjom państwa polskiego zgodnego z prawem finansowania działalności mającej na celu opiekę nad polskim dziedzictwem kulturowym za granicą.

Należy bowiem pamiętać, że zasady finansów publicznych nie przewidują stałego i regularnego finansowania działalności bieżącej jednostki nie należącej do sektora finansów publicznych. Dostępne dziś formy finansowania takich jednostek polegają przede wszystkim na udzielaniu dofinansowania na zasadach konkurencyjności w ramach programów, przede wszystkim Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, ewentualnie środków europejskich lub innych zagranicznych, których organ ten jest dysponentem.

Wprowadzenie czytelnych zasad udziału Państwa Polskiego w utrzymywaniu polskiego dziedzictwa kulturowego za granicą, znajdującego się pod opieką polskich organizacji emigracyjnych lub polonijnych jest potrzebą odczuwalną np. w odniesieniu do instytucji skupionych w Stałej Konferencji Muzeów, Archiwów i Bibliotek Polskich na Zachodzie.

W związku z powyższym podjęcie prac nad projektem nowelizacji Ustawy, mającej na celu dostosowanie obowiązującego prawa do przedstawionych powyżej potrzeb i zadań państwa, uważam za uzasadnione.

Z wyrazami szacunku

Paweł Lewandowski